

การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว

วุฒิพงศ์ จันทร์เมืองไทย^{1,*}, ชุมพล รอดแจ่ม², อนพัทธ์ หนองคู³

^{1,2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Received: 22 April 2024

Revised: 21 June 2024

Accepted: 7 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว และสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนอาชีพ และการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการสืบค้นผลงานวิจัยและวรรณกรรมย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี จากฐานข้อมูลหรือแหล่งสารสนเทศออนไลน์ และระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด จำนวน 84 คน โดยใช้แบบสำรวจ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว คือ “4 Learning go Career Classroom by Families Model” ประกอบด้วย (1) กระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ และ (2) การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพ ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการอาชีวศึกษา ครอบครัว และสถานประกอบการ ซึ่งจะเป็แนวทางให้สถาบันการศึกษาเพื่อออกแบบปรับปรุงหลักสูตรให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การปรับปรุงกระบวนการสอนด้วยครอบครัวให้ทันสมัย ดึงดูดใจให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจได้ไม่ยาก นอกจากนี้ยังรวมถึงการได้รับความรู้ ทักษะจากการปฏิบัติงานจริง การนำ 4 Learning go Career Classroom by Families Model มาปรับใช้ในสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็แนวทางให้สถาบันอาชีวศึกษาเพื่อออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี เพื่อเป็นต้นแบบห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว และควรให้องค์กรด้านอาชีวศึกษาส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมต่อไป

คำสำคัญ: การพลิกโฉม ห้องเรียนอาชีพ ครอบครัว

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: wutipong.ja@ssru.ac.th

Reinventing the Career Classroom by Families

Wutipong Janmuangthai^{1,*}, Chumpon Rodjam², Anaphat Nongkoo³

^{1,2,3} College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

Received: 22 April 2024

Revised: 21 June 2024

Accepted: 7 October 2024

ABSTRACT

The objective of this research was to study the reinventing of the career classroom by families, and create a model suitable for professional classroom development by families. It is qualitative research, learn from the concept of career classroom development and family-based education management. The researcher collected data in two phases: Phase 1, the researcher collected data from the research results and the past 3 years from the database or online information source, and Phase 2, the researcher collected data from the Secondary Education Regional Office and the Provincial Vocational Education Office, 84 people using a survey. The study found that: the right model for reinventing the career classroom by the families is 4 Learning go Career Classroom by Families Model, consist of (1) The family-based learning process decided into 5 Elements: curriculum and learning management, media and learning support resources, teaching learning process and assessment of learning, and (2) transforming the career classroom in 3 elements: vocational education, family and organization. This will be guide line educational schools to design and improve their curriculum to keep pace with the advancement of technology. Modernizing the family-based teaching process appeals to parents, guardian and learners to be able to make decisions that are not difficult. It also includes acquiring knowledge and practical skills. Leading 4 Learning go Career Classroom by Families Model to apply it in vocational institutions. This will guide vocational institutions to design family-based learning management courses to keep pace with the advancement of technology, to be a model for professional classrooms by families and vocational education organizations should be encouraged to continue to take continuous and concrete action.

Keywords: Reinventing, Career Classroom, Families

* Corresponding Author; E-mail: wutipong.ja@ssru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาควรออกแบบให้บุคคลได้รับการพัฒนาตามความสามารถและความพร้อมของแต่ละบุคคล เพื่อให้บุคคลมีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคม รวมทั้งมีทักษะและสมรรถนะในการทำงาน อันนำไปสู่การประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องตามความต้องการของตลาดงาน การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018) ซึ่งการที่บุคคลจะมีทักษะและสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ต้องมีการผลิตและพัฒนาบุคคลด้วยการวางรากฐานทางทักษะการประกอบอาชีพ ให้บุคคลมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ ค่านิยมการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ โดยพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ ส่งเสริมทักษะด้านการประกอบอาชีพ ทักษะการทำงาน รวมถึงส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียน กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลก เป็นผลให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาและการอยู่รอดของประเทศ ประกอบกับการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไปยังผลให้ทุกประเทศต้องเตรียมพร้อมในการเข้าสู่สังคมรูปแบบใหม่ รวมถึงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง เกิดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และการรวมกลุ่มสหภาพยุโรป คือ การรวมตัวกันเป็นยุโรปตลาดเดียว ด้วยสาเหตุของการแข่งขันทางการค้า และการดึงดูดการลงทุนที่รวมถึงการลงทุนในประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน อินเดียและรัสเซีย ดังนั้น การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียน นับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น และเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน จึงต้องแสดงบทบาทให้เห็นถึงความมั่นคง และการก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในการเตรียมความพร้อมของการสร้างกลไก และการพัฒนาคนให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น (Office of the Education Council Secretariat, 2017)

จากระบบการศึกษาของประเทศ แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวจากการศึกษาในระบบโรงเรียนไปสู่การศึกษาในรูปแบบที่มีความแตกต่างหลากหลายออกไป และการปรับบทบาทของภาครัฐ จากการดำเนินการเองมาเป็นการส่งเสริมสนับสนุน เปิดให้สถาบันทางสังคมทั้งมวลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมของการศึกษาเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย จากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว จึงนำไปสู่การศึกษาทางเลือก หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษา และการเรียนรู้หรือตามปรัชญาความเชื่อทางการเมือง ศาสนา และความศรัทธา หรือเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การศึกษาที่จัดให้กับบุคคลทั่วไป หรือแม้กระทั่งการสนองตอบของบุคคลที่จะปฏิเสธรระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ในการศึกษาในระบบปกติจากความหมายดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างการจัดการศึกษาทางเลือกในปัจจุบัน สามารถเห็นได้จากรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home - school) ซึ่งมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาหลักสูตร การจัดบรรยากาศให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย และเป็นการจัดการศึกษาที่ได้รับรองว่าถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งครอบครัวที่จัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานหรือสมาชิกในครอบครัวจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งมีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกับผู้อยู่ในระบบการศึกษาอื่น ๆ เมื่อมีลักษณะเช่นนี้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวซึ่งถือเป็นทางเลือกใหม่ทางการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบคำจำกัดความเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูกในวัยเรียนที่บ้าน โดยมีพ่อ แม่ ญาติ หรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้สอน และถ่ายทอดความรู้ให้เน้นการจัดการเรียนการสอน ที่ยึดความจำเป็นเอาความพร้อม ความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Lsabel, 1998) แม้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับการยอมรับในทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติยังมีประเด็นที่มองต่างมุมกันระหว่างภาครัฐ ครอบครัวและบุคคลทั่วไปในสังคม คือ บรรทัดฐานที่ใช้ในการตัดสินมาตรฐานของคุณภาพในการจัดการศึกษาระหว่างแผนในระบบโรงเรียนและการศึกษาที่จัดโดยครอบครัวซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดแผน เป้าหมาย กระบวนการและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลและการเลื่อนระดับชั้น ข้อสังเกตจากหลายฝ่ายในด้านการใช้ชีวิตของผู้เรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มักพบเจอกับกลุ่มบุคคลเดียวกันเป็นประจำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการปรับตัวการอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลอื่นในสังคมและการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ยังมองว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทำให้เด็กขาดความรู้ ระเบียบวินัย จนทำให้เด็กแปลกแยก เข้ากับใครไม่ได้เพราะขาดทักษะทางสังคม (Korkmaz & Duman, 2013) ส่วนด้านรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น เป็นรูปแบบที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของครอบครัวที่จะจัดการศึกษา 4 รูปแบบด้วยกัน คือ จัดการศึกษาแบบมีข้อตกลงกับทางโรงเรียน จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดียว จัดการศึกษาแบบกลุ่มครอบครัวที่มีแนวคิดคล้าย ๆ กัน และจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์

อย่างไรก็ตามผู้วิจัย พบว่า การศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลวิจัย ณ วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2566 โดยใช้คำสำคัญว่า Homeschool โฮมสคูลหรือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาค้นคว้า รูปแบบ วิธีการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ยังไม่พบเรื่องใดที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านการอาชีวศึกษาหรือรูปแบบห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว บางเรื่องไม่ได้พูดถึงกระบวนการจัดการศึกษาและปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทางการอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาที่มีความสนใจใคร่เรียนรู้และมีความพยายามทำความเข้าใจเรื่องการจัดศึกษาโดยครอบครัว สำหรับอาชีวศึกษา จากการทบทวนเอกสาร พบว่า ในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น แต่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า คนทั่วไปส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภาคการศึกษา ยังมีความไม่เข้าใจในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมิน การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐค่อนข้างมากเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสนใจพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัวสำหรับอาชีวศึกษา โดยทำการสอบถามครอบครัวที่มีบุตรกำลังศึกษาอยู่ในสายอาชีวศึกษา พบว่า ถ้าครอบครัวสามารถจัดการศึกษาทางด้านอาชีพให้แก่บุตรหลานได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าถึงความต้องการความรู้จากประสบการณ์จริงโดยสถานประกอบการหรือธุรกิจของครอบครัวเอง เพื่อนำไปต่อยอดทางการศึกษาให้บุตรหลานต่อไปในอนาคต จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจใคร่รู้และต้องการศึกษา “การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็มโอกาสทางการศึกษาของอาชีวศึกษา อันเป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษาในการออกแบบปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการกำหนดนโยบายและมาตรฐานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว
2. เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนอาชีพ

ห้องเรียนอาชีพ เปรียบเสมือนโลกเสมือนจริงสำหรับการศึกษาที่มีรูปแบบทั่วไปที่ใช้ในการออกแบบ ระบบ การเรียนการสอนทักษะทางด้านอาชีพ การเชื่อมโยงลักษณะบุคลิกภาพกับอาชีพที่คาดหวัง (Lounsbury, Steel, Gibson, & Drost, 2008) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ประเมินโดย Type Coach และ Holland Code ได้แก่ ความเป็นอิสระ ความเฉลียวฉลาดสูง และความสนใจในการปฏิบัติตามขั้นตอน และกิจวัตรที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพเสมือน ภูมิหมายในศาล คุณลักษณะที่ประเมินจะเป็นประโยชน์ แต่คุณลักษณะและทักษะที่สำคัญที่สุดจะปรากฏขึ้นในขณะที่ ปฏิบัติงานจริง ตัวอย่างเช่น ลักษณะนิสัยในการแก้ปัญหาและการใช้เหตุผลของทุกปัญหาอย่างมีเหตุผลนั้นสมบูรณ์ แบบสำหรับการเป็นเสมือนภูมิหมาย อย่างไรก็ตาม ลักษณะเหล่านี้จะพัฒนาและแข็งแกร่งขึ้นเมื่อเริ่มทำงาน วิสัยทัศน์ เชิงกลยุทธ์ และทักษะการคิดที่เหมาะสมเป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ทำให้การเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม นี่ไม่ได้หมายความว่าไม่เผชิญกับความท้าทายใด ๆ ในอาชีพการงานในที่สุด

โมดูลการสอน ประกอบด้วย ความรู้และทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับการเตรียมการ และการดำเนินการสอน ที่ประสบความสำเร็จภายในหลักสูตรที่ผู้ช่วยสอนและนักวิจัยรุ่นเยาว์มีส่วนร่วม ผลลัพธ์ของการสอนก่อนหน้านี้แสดง ผ่าน (1) บันทึกของชั้นเรียนที่ดำเนินการ (ชื่อเรื่อง บทบาท และชั่วโมงการสอน) (2) บันทึกการให้คำปรึกษาและ การทำงานร่วมกับนักเรียน และ (3) ประเภทและจำนวนของสื่อการเรียนการสอนและแบบเรียนที่ผลิตขึ้น ผลลัพธ์ของ การได้รับความรู้และทักษะของผู้เรียน โดยแสดงออกจากความรู้ที่ได้รับ และวิธีการสอน รวมถึงแผนการปรับปรุง ความสามารถในการสอน ซึ่งโมดูลการทำงานระดับมืออาชีพ มุ่งเน้นไปที่ความรู้และทักษะเฉพาะของผู้เรียนที่ได้รับ จากการนำโครงการวิจัยไปใช้ในอุตสาหกรรมและชีวิตจริง (รวมถึงใบรับรอง) พร้อมการแสดงผลประสพการณ์ของ พวกเขาในการเข้าร่วมโครงการวิชาชีพและสิ่งพิมพ์ระดับมืออาชีพ ในส่วนนี้จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายทางวิชาชีพ แต่ละรายการพร้อมกับกิจกรรมและทรัพยากรที่จำเป็น (Coric Samardzija & Balaban, 2011)

ดังนั้น ห้องเรียนอาชีพ คือ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมคล้ายกับเรียนใน ห้องเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้ประกอบการ โดยมีบรรยากาศเสมือนพบกันจริง ปฏิบัติงานจริง ฝึกประสบการณ์จริง กระบวนการเรียนการสอนจึงไม่ใช่การเดินทางไปเรียนในห้องเรียนแต่เป็นการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา การลงมือปฏิบัติจริงจากสถานประกอบการ โดยจัดกระบวนการศึกษาแบบห้องเรียนอาชีพมุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านทักษะหรือความชำนาญ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพที่ตนเลือกเรียน ให้มีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บริบทการศึกษาไทย

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อแนวโน้มของการศึกษาในประเทศไทย แท้จริงแล้วไม่ได้มีเพียงเรื่องของกระบวนการสอน ครูผู้สอน หรือตัวเด็กเองเท่านั้น แต่รวมไปถึงปัจจัยภายนอกที่สำคัญและมีผลกับความสำเร็จ และการพัฒนาของ การศึกษาในประเทศไทยจะพัฒนาได้ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด จะเจริญทัดเทียมหรือมากกว่าประเทศอื่น ๆ ได้นั้นจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ศึกษาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ด้วย ดัง 5 ประการที่สำคัญที่มีผลต่อแนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคต ดังต่อไปนี้ (1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีผลต่อการกำหนดคุณสมบัติและคุณภาพของ แรงงานในอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการขนส่ง เทคโนโลยีการผลิต นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ ฯลฯ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มีประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมี

การเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษา เนื่องจาก การกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการ ดังนั้น การศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีทักษะการทำวิจัย ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า และเงินลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ต้องลดการกีดกันการแข่งขันเท่านั้น ยังต้องแข่งขันกันด้วยสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ การบริหาร ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (3) ปัจจัยด้านระบบราชการ การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาเคลื่อนไป อย่างยากลำบาก เนื่องด้วย ระบบราชการเป็นอุปสรรค ซึ่งเกิดจากความล่าช้าในการประสานงาน เนื่องจากการทำงานตามระบบราชการไทยมักทำงานแบบต่างคนต่างทำไม่ไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีลักษณะของการรวมศูนย์ที่ส่วนกลางมากเกินไป การทำงานแบบราชการ ที่ยึดกฎระเบียบตายตัว ขาดความยืดหยุ่น และเอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษา และครูบางส่วนที่ไม่ยอมปรับตัว (4) ปัจจัยด้านการเมือง กล่าวกันว่า การปฏิรูปหรือพัฒนาการจัดการศึกษาจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการเมืองมากกว่าแนวทางและวิธีการ แต่หากการเมืองไทยมีเงื่อนไขบางประการที่เป็นอุปสรรค จะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาไทยไม่ก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร บางครั้งผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง จึงมิใช่ผู้มีความรู้ในด้านการศึกษาอย่างแท้จริง ความไม่สอดคล้องของเป้าหมายของการจัดการศึกษากับเป้าหมายทางการเมือง เป้าหมายของนักการเมืองหลายคน ดังนั้น นักการเมืองจึงเลือกดำเนินนโยบายที่เห็นผลในระยะสั้น เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีกครั้ง อันเป็นอุปสรรคยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาไทย และ (5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคมไทยมีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาไทย ดังเช่น การขาดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม สังคมไทยในปัจจุบันขาดความเหนียวแน่น ขาดความร่วมมือร่วมใจ คนในสังคมจึงมองการศึกษาว่าเป็นเรื่องของรัฐบาลไม่เกี่ยวกับตนเอง จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งสังคมไทยยังมีลักษณะสังคมอุปถัมภ์ เห็นแก่พวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ผู้ซึ่งมีอำนาจมักแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง โดยที่ประชาชนไม่กล้าขัดขวาง เพราะต้องพึ่งพาอาศัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคมส่วนรวม ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาอย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณคุณภาพบุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สำหรับประเทศไทยกระบวนการศึกษาได้เปลี่ยนผ่านจากการศึกษาในบ้าน วัด มาเป็นการศึกษาที่มีระบบระเบียบแบบแผนในสถานศึกษามานับร้อยปีเศษ สร้างความเจริญพัฒนาให้กับประเทศชาติมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุแต่ความเจริญทางด้านจิตใจ กลับถดถอยลงละไม่ได้รับผลทางการศึกษาเท่าที่ควร ประเทศไทยจึงประสบกับปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน ผู้เรียนบางส่วนทำตัวแปลกแยกจากชุมชนท้องถิ่นรากเหง้าและวัฒนธรรมดั้งเดิม ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ไม่สามารถจัดการและแก้ปัญหาของตนเองและกลุ่มได้กลายมาเป็นความแตกแยกในชาติอย่างรุนแรงในปัจจุบัน (Samakoses, 2010)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติส่งเสริมสนับสนุน ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของครอบครัวในการจัดการศึกษาอยู่หลายมาตรา โดยเฉพาะในมาตรา 12 ที่รับรองให้สิทธิครอบครัวสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรของตนเองได้ให้หลักประกันไว้ ในมาตรา 13 และมาตรา 14 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตร หรือบุคคลในความดูแล มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เช่น การลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี เป็นต้น มาตรา 15 และมาตรา 18 ให้มีความหลากหลายในรูปแบบการจัดการศึกษายืดหยุ่นแตกต่างกันไปได้มาตรา 38 ให้อยู่ในการส่งเสริมสนับสนุนของเขตพื้นที่การศึกษา

การรวมตัวกันของกลุ่มครอบครัวบ้านเรียน จะกระทำอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มครอบครัวบ้านเรียน ที่มีลักษณะเป็นข่ายประสานงาน สมาชิกดูแล จัดการศึกษาให้กับบุตรของตนเป็นหลัก พร้อมไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันตามเวลาและสถานที่ที่นัดหมายเป็นครั้ง ๆ ไป มีการประสานงานแบบหลวม ๆ ไม่เป็นทางการนัก ได้แก่ กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร และกลุ่มประสานใจ

2. กลุ่มครอบครัวบ้านเรียน ที่มีลักษณะรวมศูนย์การจัดการในทีเดียว ครอบครัวที่มีจุดมุ่งหมายหรือปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือร่วมกัน ได้ร่วมกันดำเนินการจัดการศึกษาในสถานที่ตั้งแห่งหนึ่ง อาจมีการมอบหมายหรือจ้างครูผู้ดำเนินการโดยอยู่ในการกำกับดูแลของคณะครอบครัว กลุ่มลักษณะนี้มีความเป็นไปได้ที่จะจัดตั้งเป็นสถานศึกษาในอนาคต (Office of the National Education Commission, 1999)

โดยสรุป การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในปัจจุบันดำเนินการไปในทิศทางบวก เมื่อได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการทางกฎหมาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับการศึกษา และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้นเป็นตัวช่วยให้เกิดความเข้าใจ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น จำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ก็ขยายตัวและรวมกลุ่มกันจนกลายเป็นเครือข่ายครอบครัวที่สามารถช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวผ่านประสบการณ์ของครอบครัวที่ทำมาก่อน คำแนะนำในการจัดการศึกษา และการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในระดับจังหวัดและภูมิภาค ซึ่งเอื้อให้ครอบครัวผู้จัดการศึกษาสามารถค้นพบธรรมชาติของการเรียนรู้ของครอบครัว และดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ถือเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งเป็นธรรมชาติจริงของมนุษย์ เราจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติในการเรียนรู้ของมนุษย์เช่นกัน ดังนั้นต้องตระหนักว่ากระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาโดยครอบครัวนั้นออกมา จากการศึกษาในระบบ เพื่อเข้าไปสู่การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากกว่า ประกอบด้วย (1) หลักสูตร (2) วิธีการจัดการเรียนการสอน (3) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (4) การประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ดูวางแผนขึ้นอย่างตั้งใจโดยเน้นการจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมซึ่งมีพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำกับดูแล และรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นผู้สอนโดยตรงหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการจัดการศึกษารูปแบบนี้ขึ้นก็ได้ เช่น การพาลูกออกไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือสังคม และสถานประกอบการ การมีข้อตกลงในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา การนำผู้มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญหรือปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้แก่ลูกโดยตรง หรืออาจจะรวมกลุ่มครอบครัวจัดการเรียนการสอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Ku-or (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยและแนวทางสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานและการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นแนวทางสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จโดยการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ ประชากร คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่จัดทำระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน และการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ พบว่า มีงานวิจัยทั้งหมด 29 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ และเป็นวิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ปริญญาตรีระดับปริญญาโท ศึกษาในประเด็นการจัดการศึกษา และการพัฒนารูปการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ คือ ผู้จัดการศึกษา ได้แก่ พ่อแม่ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นแนวทางจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ด้านผู้จัดการศึกษามี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) การมีความรัก มีความทุ่มเท และตั้งใจจริงของผู้จัดการศึกษา ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 7 แนวทาง และ (2) การที่ผู้จัดการศึกษามีเวลาที่จะใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 6 แนวทาง ด้านลักษณะการจัดการศึกษามี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) มีการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสาระให้ยืดหยุ่น สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 6 แนวทาง และ (2) การเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริงตามความถนัดและความสนใจ ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 4 แนวทาง ด้านคุณลักษณะ ของผู้เรียนมี 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) การเป็นผู้ที่รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 6 แนวทาง (2) การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 6 แนวทาง (3) การมีระเบียบวินัย ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 5 แนวทาง และ (4) การมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และสังคม ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 5 แนวทาง ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ มี 1 ปัจจัย คือ การพัฒนาเครือข่ายผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เช่น การใช้เว็บไซต์ Home School การสร้างเว็บบอร์ดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประชุมระหว่างผู้ปกครองในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 1 แนวทาง และด้านหน่วยงานภาครัฐ มี 1 ปัจจัย คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้เกิดแนวทางอื่นตามมา 22 แนวทาง

Rangseechatchawan (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการจัดการศึกษาบ้านเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้เรียนที่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนแบบบ้านเรียน แล้วในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารหรือบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรับผิดชอบดูแลเรื่องของการจัดการศึกษาบ้านเรียน เก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงสัมภาษณ์เชิงลึกกับ

ผู้จัดการศึกษาโดยตรง ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวผู้จัดการศึกษาและผู้เรียน แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปผล โดยหาค่าความถี่และอธิบายด้วยวิธีการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนเป็นมารดามากกว่าบิดา ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ผู้จัดการศึกษามีอาชีพประกอบธุรกิจ ส่วนตัวมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ มีอายุ 11 – 15 ปี และมีความสนใจด้านศิลปะมากที่สุด เหตุผลของครอบครัวที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบ้านเรียน เนื่องจากเชื่อว่าการเรียนการสอนในระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถศึกษาด้านที่ตนเองสนใจได้อย่างเต็มที่ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ส่วนมากจะจัดแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรของโรงเรียน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเองร่วมกับศึกษาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รongลงมา การศึกษาเองร่วมกับการประยุกต์จากแผนของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน มากที่สุดคือ บุคคลภายในครอบครัว รongลงมาคือ ครูพิเศษที่จัดมาแบบบ้านเรียน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ ในขั้นตอนแรกมีการมอบคู่มือการจัดแผนการศึกษาแบบบ้านเรียน การจัดหาแผนตัวอย่างในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน และการจัดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน กระบวนการที่มีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษา พบว่า ครอบครัวผู้จัดการศึกษา มีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ อีกทั้ง มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้แทนครอบครัวให้ส่วนร่วมในการตรวจสอบและพิจารณา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แบ่งตามระยะของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาโดยครอบครัว และระยะที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบของห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด (อสจ.) จำนวน 84 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสำรวจข้อมูล ระยะที่ 1 เครื่องมือวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จากฐานข้อมูล และระยะที่ 2 เครื่องมือวิจัยคือ แบบสำรวจข้อมูล เพื่อใช้สำรวจห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) รูปแบบของห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว และ (2) การนำห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัวไปใช้ประโยชน์ เครื่องมือวิจัยทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 3 คน ด้วยการวิเคราะห์ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถามสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

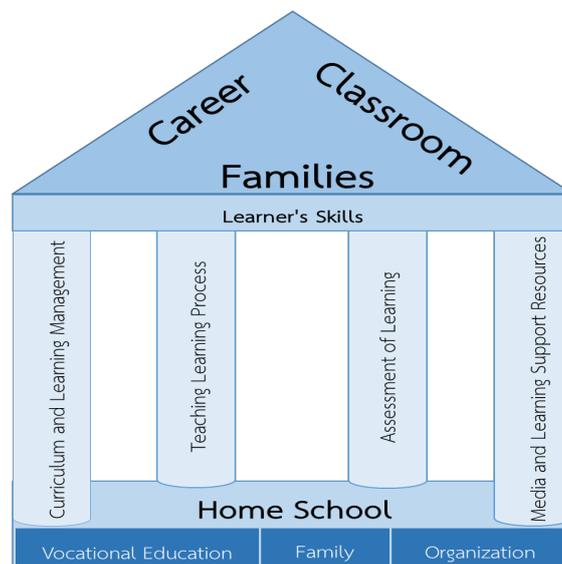
ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการสืบค้นผลงานวิจัยและนวัตกรรมการสอนย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี จากฐานข้อมูลหรือแหล่งสารสนเทศออนไลน์ (Secondary Data) และระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) จำนวน 84 คน โดยใช้แบบสำรวจที่สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Hubbard and Power (1999) และระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีวศึกษาโดยครอบครัว แบ่งได้ 2 ส่วน ได้แก่ (1) การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีวศึกษา ประกอบด้วย การได้รับความร่วมมือจาก การจัดการอาชีวศึกษา ครอบครัว และสถานประกอบการ และ (2) กระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว ประกอบด้วย หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผู้เขียนได้นำมาจัดกลุ่มใหม่เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีวศึกษาโดยครอบครัว ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีวศึกษาโดยครอบครัว

จากภาพที่ 1 รูปแบบที่เหมาะสมในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีวศึกษาโดยครอบครัว คือ 4 Learning go Career Classroom by Families Model ประกอบด้วย (1) กระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ (Media and Learning Support Resources) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Teaching Learning Process) และการประเมินผลการเรียนรู้

(Assessment of Learning) และ (2) การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพ ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การอาชีวศึกษา (Vocational Education) ครอบครัว (Family) และสถานประกอบการ (Organization) ซึ่งจะเป็นแนวทางให้สถาบันการศึกษาเพื่อออกแบบปรับปรุงหลักสูตรให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การปรับปรุงกระบวนการสอนด้วยครอบครัวให้ทันสมัยดึงดูดใจให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจได้ไม่ยาก นอกจากนี้ ยังรวมถึงการได้รับความรู้ ทักษะจากการปฏิบัติงานจริง โดยผ่านการให้ความคิดเห็นจากผู้แทนของจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) ตามมาตรฐานการจัดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

อภิปรายผล

จากการการสังเคราะห์การจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยใช้ข้อมูลจากการสืบค้นผลงานวิจัยและนวัตกรรมย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี จากฐานข้อมูลหรือแหล่งสารสนเทศออนไลน์ และการวิเคราะห์รูปแบบของห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว จากตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) จำนวน 84 คน โดยรูปแบบเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า 4 Learning go Career Classroom by Families Model เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว ประกอบด้วย (1) กระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ (Media and Learning Support Resources) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Teaching Learning Process) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) สอดคล้องกับแนวคิดของวอลดอร์ฟ (Waldorf, 1925) กล่าวว่าหัวใจสำคัญของการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ คือ ความเชื่อมั่นว่าคุณค่าอันล้ำค่าที่สุดและเป็นสากลที่สุดของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการศึกษานำมาซึ่งความสมดุลระหว่างความสามารถในการคิด รู้สึกและพลังเจตจำนง ซึ่งดำรงอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ มุ่งหวังจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ซึ่งมีความคิดแยกคาย สดใส มีพลัง และสร้างสรรค์ ผู้ซึ่งมีความรู้สึกในใจเปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตา กล้าหาญ ศรัทธาต่อชีวิตและมีจิตใจใฝ่รู้ ผู้มีพลังเจตจำนงแน่วแน่ สามารถบรรลุภารกิจแห่งชีวิตที่ตนเองเป็นผู้เลือกสรร การศึกษาแบบวอลดอร์ฟมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปในเด็กเพื่อการผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวยให้อุณหภูมิตั้งหลายค้นพบพลัง ความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตัวเขาเอง การศึกษาแบบวอลดอร์ฟให้ความสำคัญกับวัยเด็ก ด้วยเห็นว่าวัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องก้าวผ่านและควรจะได้รับ การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ในเรื่องทัศนคติต่อความเป็นมนุษย์ วอลดอร์ฟเชื่อว่าความเป็นมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ (1) รูปร่าง (Body) คือ ส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างของมนุษย์ ทำให้เราสามารถรับรู้โลก รู้จักตัวเองและสิ่งต่าง ๆ โดยรอบ ตลอดจนสามารถลงมือ กระทำการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโลก (2) จิตใจ (Soul) คือ มิติของโลกภายในใจเรา ทำให้เราเกิดความรู้สึกต่อโลก ต่อตัวเอง และสิ่งต่าง ๆ และ (3) สำนึกและจิตวิญญาณ (Spirit) คือ มิติซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตนและนำไปสู่การแสวงหาความเป็นจริงแห่งชีวิตโดยนัยนี้ การพัฒนาความคิดของมนุษย์จึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งการแสวงหาสัจจะ การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามภาวะที่เป็นจริง และงานวิจัยของ Kinney (2010) ที่ได้ศึกษา ประสิทธิภาพ อิทธิพลของหลักสูตรการเรียนการสอนและการอ่านของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านของนักเรียนเกรด 1 เป็นการตรวจสอบปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การอ่านของนักเรียนเกรด 1 จำนวน 3 คน ที่เรียนในสภาพแวดล้อมที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า นักเรียนสองคนอ่านได้สูงกว่าระดับขั้นของตนเอง และมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับกลางและสูง อีกคนหนึ่งมาจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางอ่านหนังสือได้ต่ำกว่าระดับขั้นของตนเอง แต่นักเรียนคนดังกล่าวมีผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงสุด (ระดับบัณฑิตศึกษา) ในขณะที่นักเรียนสองคนที่อ่านได้ดีกว่ามีผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า (มหาวิทยาลัย) พ่อแม่ของเด็กทั้งสามคนพอใจกับระดับของการมีปฏิสัมพันธ์กับคุณครู ทำयสุดแล้ว จากนั้นนักเรียนที่อ่านได้สูงกว่าระดับขั้นของตนเองทำบทเรียนเสร็จทั้งหมดและผ่านการประเมิน ในขณะที่นักเรียนที่อ่านหนังสือได้ต่ำกว่าทำไม่เสร็จ และไม่ผ่านการประเมินทั้งหมดที่ถูกทดสอบ

ส่วนในประเด็นที่ (2) การพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพ ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การอาชีวศึกษา (Vocational Education) ครอบครัว (Family) และสถานประกอบการ (Organization) ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของกับ Lounsbury, Steel, Gibson, & Drost (2008) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ประเมินโดย Type Coach และ Holland Code ได้แก่ ความเป็นอิสระของแต่ละครอบครัว ความเฉลียวฉลาดสูง และความสนใจในการปฏิบัติตามขั้นตอน และกิจวัตรที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพเสมือนกฎหมายในศาล คุณลักษณะที่ประเมินจะเป็นประโยชน์ แต่คุณลักษณะและทักษะที่สำคัญที่สุดจะปรากฏขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ตัวอย่างเช่น ลักษณะนิสัยในการแก้ปัญหาและการใช้เหตุผลของทุกปัญหาอย่างมีเหตุผลนั้นสมบูรณ์แบบสำหรับการเป็นเสมือนกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ลักษณะเหล่านี้จะพัฒนาและแข็งแกร่งขึ้นเมื่อเริ่มทำงาน วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ และทักษะการคิดที่เหมาะสมเป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ทำให้การเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม นี้ไม่ได้หมายความว่าไม่เผชิญกับความท้าทายใด ๆ ในอาชีพการงานในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษา สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระดับชาติและนานาชาติ ด้วยการนำ 4 Learning go Career Classroom by Families Model ไปเป็นต้นแบบในการพลิกโฉมห้องเรียนอาชีพโดยครอบครัว และควรให้องค์กรทางด้านการอาชีวศึกษาส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Coric Samardzija, A. & Balaban, I. (2011). Case studies of assessment ePortfolios. *The Proceedings of the 14th International Conference on Interactive Collaborative Learning (ICL)*, 2011, 89–94.
- Korkmaz, H. & Duman, G. (2013). Public understanding about homeschooling: A preliminary study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 16, 3891-3897.
- Kinney, K. J. (2010). *Determining effectiveness: Influences of homeschool instruction and reading curriculum on reading achievement of first graders* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3397562)

- Ku-or, P. (2021). *Factors and Approaches to Success of Home School Education: Application a Meta-Ethnography Research and Cross-Impact Analysis*. Thesis of the Degree of Master of Education Program in Educational Evaluation and Research. Chiang Mai: Chiang Mai University
- Lounsbury, J. W., Steel, R. P., Gibson, L. W., & Drost, A. W. (2008). Personality traits and career satisfaction of human resource professionals. *Human Resource Development International*, 11(4), 351–366.
- Lsabel. (1998). Improving comprehension with questioning the author: A fresh and expanded view of a powerful approach. New York: Scholastic.
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *Home School: Leveraging Network Organizations*. Bangkok: Prikwarn Graphic.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). *National Strategy for 20 years (2018-2037)*. Bangkok: Office of the Secretary of the National Strategy Committee, Office of the National Economics and Social Development Council.
- Office of the National Education Commission. (1999). *National Education Act of B.E 1999*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Pimpa, P. (2018). Current Thai Studies. *Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 7(1), 242–249.
- Rangseechatchawan, D. (2018). A Study of Homeschool Educational Management Model and Government Agencies Involvement Consistent with Learners' Needs. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University Intellectual Repository.
- Samakoses, V. (2010). *Recommendations for alternative education systems suitable for the well-being of Thai people*. Bangkok: Parbpim.
- Waldorf. (1925). *Schools as Professional Learning Communities: Collaborative Activities and Strategies for Professional Development*. 2nd ed. California: Corwin Press.